

Koncepce rozvoje portálu Knihovny.cz

na léta 2022-2026

V Brně 8.10.2021

Obsah

Úvod	3
O portálu	3
Cílová skupina	4
Porovnání s obdobnými službami	4
Hlavní funkce a služby portálu	5
Pravidelné činnosti	6
Podoba portálu v roce 2026	6
Jednotné rozhraní a služby knihoven	6
Zapojování knihoven a dalších informačních zdrojů	7
Zviditelnění knihoven	8
Propagace portálu	8
Podpora knihovnám	8
Kurátorství na portálu	9
Infrastruktura a vývoj portálu	9
Personální zabezpečení	10
Dílčí cíle	10
Rok 2022	10
Rok 2023	10
Rok 2024	11
Rok 2025	11
Rok 2026	11
Identifikace rizik	11
Klíčové indikátory	12

Úvod

Tento dokument vznikl pro potřeby dalšího rozvoje portálu Knihovny.cz. Po pěti letech provozu jsme se rozhodli ohlédnout se za dosavadním vývojem a zamyslet se nad tím, zda portál naplňuje své cíle a zda nenastal čas na jejich úpravu. Z toho důvodu byla ve spolupráci s Expertním týmem CPK provedena analýza projektových záměrů, zejména pak verze 4. Zohledněny byly také strategické dokumenty českého knihovnictví, s důrazem na Koncepci rozvoje knihoven 2021-2027 a implementaci Státní kulturní politiky na léta 2021-2025+. V následné diskuzi se stanovily hlavní priority rozvoje na období 2022-2027. Ty byly poté předloženy k vyjádření Řídícímu výboru a ke schválení Radě CPK.

Dokument je rozdělen do několika částí. Nejprve je připomenuta vize a doplněna mise portálu Knihovny.cz. Následně je popsán portál a jsou vyjmenovány všechny základní funkce. Definována je také cílová skupina a nechybí vymezení vůči obdobným službám. V závěrečné fázi předkládáme ideální podobu portálu v roce 2026 včetně dílčích cílů a indikátorů.

O portálu

Vize: Fondy a služby knihoven na jednom místě

Mise: Přispějeme k rozvoji informační společnosti tím, že svým uživatelům nabídneme prostor, kde si jednoduše vyhledají dokumenty z tištěných i elektronických fondů knihoven na témata, která je zajímají. Nabídneme jim také služby, jejichž prostřednictvím se k těmto zdrojům a informacím dostanou nejen v knihovnách, ale také online z pohodlí domova. Chceme vybudovat síť spolupracujících knihoven, která usnadní služby svým uživatelům i jim samotným.

Portál Knihovny.cz poskytuje jednotný přístup ke službám českých knihoven - komukoliv, odkudkoliv a kdykoliv. Na portálu lze prohledávat katalogy všech zapojených knihoven z jediného vyhledávacího řádku. Česká republika má nejhustší síť veřejných knihoven v Evropské unii a hlavním cílem portálu je, aby portál fungoval jako brána do sítě veřejných knihoven. Knihovny.cz mají ambici stát se každodenním nástrojem pro vyhledávání spolehlivých informací a být prostředníkem pro jejich získání.

Projekt vychází z Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 - 2015 a je ukotven i v její aktuální verzi. Portál je dále prezentován i ve Státní kulturní politice 2021-2025+, kde je uváděn jako hlavní přístupový bod ke kulturnímu dědictví a dalšímu obsahu ve správě knihoven. Jako centrální systém českého knihovnictví jej pak zmiňuje i Národní plán obnovy. Organizační záležitosti portálu nyní zajišťuje SDRUK (Sdružení knihoven ČR), jeho vývoj a provoz pak řeší Moravská zemská knihovna v Brně. Portál přibližuje celé české knihovnictví trendu centralizace, který je patrný v západní Evropě (na obdobných principech fungují i portály Finna.fi, Bibliotek.dk nebo Bibliotheek.nl).

Portál Knihovny.cz používá převážně otevřené nástroje (VuFind, Solr, Metaproxy apod.) s výjimkou linkovacího serveru a indexu zahraničních zdrojů. Správce zdrojů, který vyvíjíme a používáme pro indexaci a deduplikaci obsahu, tak i veškeré lokální úpravy VuFindu, jsou také vyvíjeny pod licencí open source, mohou je tedy využívat i další knihovny.

Stěžejním orgánem Centrálního portálu knihoven (CPK) je Řídící výbor, do jehož působnosti patří koordinace činnosti spolupracujících knihoven, řízení agendy CPK a udílení pokynů řešitelskému týmu. Zástupci všech zapojených knihoven a knihoven, které na zapojení čekají, jsou platnými členy Rady CPK. Jejím úkolem je schvalovat všechny důležité kroky a dokumenty ve vztahu k CPK. Expertní tým je pak odborným partnerem Řídícího výboru i realizačního týmu portálu Knihovny.cz. V Expertním týmu jsou zastoupeni specialisté na všechny oblasti řešené v rámci portálu.

Cílová skupina

Ve strategických dokumentech českého knihovnictví a portálu se uvádí, že by měl být přístupný pro kohokoliv. Takto široké vymezení je problematické při nastavování propagačních kampaní a zacílení služby, proto je třeba ho lépe definovat. Pro období 2022-2026 jsme se proto rozhodli zaměřit se především na skupinu definovanou jako uživatelé knihoven, kteří služby knihoven využívají, a je tedy předpoklad, že by pro ně mohlo být zajímavé jejich poskytování i v elektronickém prostředí. Tito uživatelé si půjčují dokumenty, ovládají knihovní katalog včetně správy čtenářského konta, přistupují k e-zdrojům poskytovaným knihovnou nebo navštěvují její akce apod. Ne vždy musejí znát všechny služby nabízené vlastní knihovnou, proto i u nich bude nutná určitá míra osvěty v tomto směru. Jedním z cílů pro tuto cílovou skupinu bude ukázat možnosti sítě knihoven a naučit je využívat jejich služby online. Cílit však budeme také na uživatele, kteří knihovnu nevyužívají. Za jednu z klíčových cílových skupin lze považovat studenty a vyučující. Zde by měl být kladen důraz zejména na tvorbu kvalitních rešerší pro přípravu odborných prací a možnost nalezené dokumenty jednoduše získat ke studiu ať již formou plných textů nebo prostřednictvím služby Získej.

Porovnání s obdobnými službami

Portál funguje jako vstupní brána k fondům a službám českých knihoven. V tomto komplexním pojetí nemá v ČR alternativu. Vyhledávat dokumenty z knihoven na jednom místě lze i v Souborném katalogu, který aktuálně disponuje větším počtem zapojených knihoven, ale nenabízí přístup k dalším službám (např. čtenářské konto, Získej apod.). Katalogy regionálních knihoven pak pokrývají dokumenty dostupné v rámci daného regionu. Ze zahraničních služeb lze pak zmínit služby Finna.fi, Bibliotek.dk a Bibliotheek.nl, které slouží jako inspirace pro portál.

Cílem portálu by mělo být umožnit vyhledávání více do hloubky (díky indexování bibliografických záznamů, obsahů a plných textů) a nabídnout uživatelům jednoduchý a rychlý přístup do různorodých zdrojů z fondů knihoven s navazujícími službami zpřístupňování plných textů. Na toto by měl být kladen důraz zejména při psaní odborných textů. Portál je často chybně srovnáván se službou Databazeknih.cz, což je ale projekt primárně zaměřený na hodnocení knih uživateli. To může být do budoucna doplňková funkce portálu, nicméně portál by se tímto směrem neměl profilovat. Je možné hledat cesty oboustranně výhodné spolupráce.

Hlavní funkce a služby portálu

Pro uživatele všech zapojených knihoven se portál snaží poskytovat stejné služby jako jejich lokální katalog. Kromě vyhledávání ve fondech své knihovny i dalších zapojených knihoven si mohou registrovaní uživatelé rezervovat vypůjčené knihy, objednávat publikace ze skladu, sledovat aktuální výpůjčky a prodloužit si je, mít přehled o poplatcích, délce platnosti registrace apod. Jednou z velkých výhod portálu je propojení identit z knihoven, v nichž je uživatel již registrován. Získá tak komfortní přístup ke službám různých knihoven z jediného rozhraní. V rámci svého účtu mohou uživatelé využít nástroje pro správu svých oblíbených titulů, uložit si často používané vyhledávací dotazy nebo si pro ně nastavit RSS kanál. U některých knihoven je také možné online uhrazení pokut a poplatků.

Jedním z největších benefitů pro uživatele je možnost fulltextového vyhledávání v dokumentech knihoven, pokud máme přístupný zdigitalizovaný plný text nebo alespoň obsah (v podobě seznamů kapitol a částí), případně možnost stahovat plné texty, jsou-li legálně k dispozici. Vyhledávání je rozděleno na české a zahraniční zdroje. České zdroje pokrývají obsah českých knihoven a bibliografií, případně dalších zdrojů, které indexujeme. Zahraniční zdroje pak využívají discovery službu a jsou cestou ke kvalitním vědeckým článkům a časopisům, oborovým databázím a dalším elektronickým informačním zdrojům z celého světa. Součástí zahraničních zdrojů je i možnost dohledávání plného textu prostřednictvím linkovacích nástrojů. Na portálu jsou dále vytvářeny oborové brány, které umožňují hledání nad předem definovanou podmnožinou oborových zdrojů. Aktuálně existují brány [TECH](#) (zahrnující technické obory), [MUS](#) (hudební obory), [KIV](#) (knihovnictví a informační vědu) a [IREL](#) (mezinárodní vztahy).

Prostřednictvím portálu jsou zpřístupňovány i další externí služby. Zejména ze strany studentů je kladně hodnoceno zobrazování citací v detailu záznamu s odkazem na uložení v Citace PRO. Implementována je také služba Získej, která umožňuje uživatelům přímé objednání dokumentů na portálu prostřednictvím elektronického formuláře z jiných knihoven. Jde o klasickou MVS, která je ale samoobslužná. Uživatel po objednání uhradí poplatek za službu přes platební bránu a dokument je mu dodán do knihovny, přes kterou vytvořil objednávku. Tuto službu provozuje Národní technická knihovna. Součástí portálu je adresář českých knihoven, který přebíráme od Národní knihovny.

Nabízíme také služby knihovnám. Portál Knihovny.cz provozuje bránu, která umožňuje přes protokol Z39.50 stahovat bibliografické záznamy z různých knihoven včetně tvorby individualizovaných profilů. K jednoduchému prohledávání katalogů vybraných univerzitních a zahraničních knihoven pak slouží rozhraní promvs.knihovny.cz. Přínos této služby spočívá v možnosti prohledávání knihoven, které nejsou zapojené do portálu, ale byly dříve dostupné přes JIB. Zapojeným knihovnám nabízíme zviditelnění v rámci webu zapojene.knihovny.cz.

Pravidelné činnosti

Moravská zemská knihovna v Brně, jako instituce odpovědná za vývoj a provoz, zajišťuje:

- provoz a rozvoj portálu Knihovny.cz,
- aktualizace použitých systémů a zprovoznění nových funkcí s důrazem na bezpečnost,

- rozvoj a provoz API pro služby třetích stran na Knihovny.cz,
- provoz linkserveru,
- provoz brány pro stahování záznamů prostřednictvím Z39.50 pro české knihovny,
- provoz IdP pro zapojené knihovny,
- zprostředkování indexu zahraničních licencovaných databází, vědeckých informací a recenzovaných publikací
- přípravu a provoz oborových bran (např. TECH, MUSICA, KIV, IREL),
- zapojování dalších knihoven a informačních zdrojů, komunikace s jejich producenty,
- prezentaci obsahu portálu a zapojených zdrojů (inspirační seznamy, specializované oborové weby, online výstavy apod.),
- propagaci portálu,
- organizování školení a webinářů pro knihovny a uživatele,
- realizaci uživatelské podpory,
- zjišťování potřeb uživatelů prostřednictvím výzkumů.

Podoba portálu v roce 2026

Jednotné rozhraní a služby knihoven

Přechod do digitálního prostředí je pro knihovny nezbytností, pokud si chtějí zachovat konkurenceschopnost vůči jiným službám. Stále bude existovat skupina uživatelů, kteří budou navštěvovat knihovnu fyzicky, ale dle ročních výkazů knihoven jejich počet klesá. Proto je třeba zaměřit se na poskytování služeb online. Decentralizovaná síť knihoven potřebuje jedno místo, kam by uživatele pro konzumaci online služeb směřovala. Portál Knihovny.cz se tak stane **branou do českých knihoven**, k jejich fondům a službám. Bude designován jako služba pro uživatele s jednoduchým a uživatelsky přívětivým rozhraním, které bude pochopitelné a bude klást důraz na zásady přístupnosti a použitelnosti. Základem služby bude **zpřístupňování fondů knihoven**, ať již tištěných nebo elektronických, včetně přístupu k bibliografiím, faktografickým databázím a dalším zdrojům produkovaným nebo zpřístupňovaným knihovnami. Nad těmito zdroji bude fungovat sofistikované vyhledávání, které umožní hledat nejen v metadatech, ale také v plných textech dokumentů. Důraz bude kladen nejen na **zlepšování relevance výsledků vyhledávání** a deduplikaci, ale budou využity i zkušenosti se strojovým učením. Uživatel si tak jednoduše najde dokument, který potřebuje pro svůj osobní nebo profesní rozvoj i pro zábavu. Kromě vyhledání dokumentu bude portál nabízet možnost **dodání dokumentu** formou vypůjčení v knihovně, elektronické verze v zákonném rozsahu nebo prostřednictvím služeb Získej a EDD. Bude si moci vybrat, zda si dokument objedná do knihovny nebo domů, jako tištěnou kopii nebo v podobě elektronické verze. Zde bude nutné prohloubit spolupráci s knihovnami, digitalizačními projekty a institucemi, které příslušné služby vyvíjejí. Bude nutné přemýšlet o tom, jak přes portál nabízet větší množství plných textů. Nyní jsme závislí jak na aktivitách MKP v oblasti vykupování licencí děl, tak na aktivitách knihoven, které digitalizují své fondy (zejména volná díla, DNNT). Nabízí se větší spolupráce s projektem Digitalniknihovna.cz a lepší monitoring dokumentů v režimu OA. Ve spolupráci s partnery pak chceme hledat možnosti výkupu děl do OA, případně komunikovat přímo s autory a vydavateli, s nimiž lze vyjednávat, také práva

indexace. A také hledat modely zpřístupnění pro knihovny, např. formou dodávání částí dokumentů nad rámec EDD za přímou úplatu vydavatelům apod. Kromě textových dokumentů se budeme snažit získávat a zpřístupňovat i další formáty. Dále je nutné vědět, jaké zdroje zapojené knihovny nabízejí a umožňovat k nim přístup i z portálu. Využít lze také linkování na placené elektronické zdroje, při jehož nastavování by byla vítaná spolupráce s národním centrem CzechElib.

Rozvíjeny budou i další klasické služby knihoven. Prostřednictvím portálu se uživatelé přihlásí přes svůj existující účet do knihovny, ale portál by měl zprostředkovávat i registraci do knihoven pro nové uživatele. Knihovny začaly v době koronavirové krize nabízet ve větší míře online akce (vzdělávací i kulturní) a část knihoven tuto formu zachovává i nadále. Jejich dopad je ale omezen lokálně, protože chybí možnost, jak online akce prezentovat napříč celou ČR. Proto by na portálu měla vzniknout **databáze akcí pořádaných knihovnami**, která uživatelům umožní jejich efektivní vyhledávání z jednoho místa. Mohou tak navštívit i akce mimo své bydliště. Zahrnovala by však nejen online akce, ale i fyzické akce v knihovnách s možností filtrování dle regionů. Sběr akcí bude automatizovaný a bude probíhat přes API FB nebo přes formáty jako iCAL. Na portálu bychom chtěli zviditelnit také službu Ptejte se knihovny.cz.

Významným informačním zdrojem zapojeným do portálu Knihovny.cz jsou plné texty obsažené v digitálních knihovnách, zastřešených portály Digitální knihovny a Česká digitální knihovna. V souladu s postupujícími pracemi na vzájemné integraci těchto portálů a digitálních knihoven postavených na systému Kramerius obecně bude portál Knihovny.cz optimalizován tak, aby spolu s novou ČDK poskytoval uživatelům konzistentní přístup k informačním zdrojům českých knihoven.

Zapojování knihoven a dalších informačních zdrojů

Spolupracujeme s vývojáři automatizovaných knihovních systémů (AKS) a budeme se společně s nimi snažit o jednoduché a rychlé zapojování nových knihoven a zdrojů způsobem, který nezatěžuje ani jednu stranu. Budou připravena **workflow procesu zapojování** pro každý AKS. Sledujeme vývoj na trhu knihovních systémů a řešíme možnost **zapojování nových systémů** do portálu. Do roku 2026 bude zapojena většina knihoven na úrovni bývalých okresů. Svou pozornost zaměříme na odborné a specializované knihovny, zejména pak na univerzitní. Zde bude navázána spolupráce s Asociací knihoven vysokých škol ČR, která činnost vysokoškolských knihoven zastřešuje. I nadále budeme vytipovávat a zapojovat zajímavé bibliografie a oborové informační zdroje. Za 5 let bude do portálu zapojeno minimálně **200 knihoven a dalších zdrojů**.

Portál obsahuje množství dat a informací, o které mají zájem externí systémy. Jejich zprostředkování by mohlo vést k větší využívanosti portálu a ke zvyšování povědomí o službách knihoven. Proto je nutné **rozšířit Open API rozhraní** a definovat podmínky využívání dat integrovaných do portálu.

Zviditelnění knihoven

Portál bude místem, kde jsou **představovány a vysvětlovány služby knihoven**, a bude přispívat k tvoření povědomí mezi uživateli a zejména potenciálními uživateli o tom, co jsou knihovny a co nabízejí. To by mělo vést k jejich většímu využívání. V tomto bodu bude nutná spolupráce s dalšími institucemi, zejména s Národní knihovnou, krajskými knihovnami, pověřenými knihovnami, profesními sdruženími a knihovnickými školami. Bude také nutné hledat finanční prostředky na osvětové kampaně. Knihovny.cz budou **spolupracovat se školami** a budou pro ně nástrojem, který bude integrován do procesu psaní odborných prací. To může přispět k očekávanému zlepšení kvality prací na všech úrovních škol a zároveň by to mělo vést k větší využívanosti portálu. Zároveň se tím posílí role knihoven jako **center neformálního vzdělávání**. I v tomto bodu bude nutné zapojení knihoven na všech úrovních a využití moderních metod vzdělávání realizovaných online.

Propagace portálu

V průběhu jara 2022 bude realizován výzkum v podobě focus groups s uživateli vybraných zapojených knihoven. Ten by měl přinést odpovědi na otázky, zda portál naplňuje jejich očekávání, co by mohl dále nabízet a jaké funkce nejčastěji využívají. Na základě toho bude zvolena strategie, jak portál nabízet uživatelům knihoven a **vznikne marketingový plán** (jaro 2022). Při propagaci budeme využívat placenou i neplacenou formu reklamy. Jednou z možností lepšího zviditelnění je **optimalizace portálu pro vyhledávače** (SEO), která je plánována po nasazení nové verze VuFindu. Budeme měřit dopady kampaní a zkušenosti využijeme při plánování dalších. Připravíme také propagační materiály, které si pak budou moci knihovny vytisknout, případně hledat prostředky na jejich hromadný tisk. Při marketingu chceme více **využít regionální funkce knihoven** a spolupracovat s krajskými a pověřenými knihovnami. Stěžejní oblastí propagace bude **osvěta a realizace webinářů a školení**. Doplněná budou také nová videa, která budou vysvětlovat stěžejní funkce portálu a po nasazení nové verze VuFindu bude aktualizován e-kurz. Návštěvnost portálu se bude v roce 2026 pohybovat v průměru kolem 15.000 uživatelů za den. Portál a jeho funkce budeme i nadále aktivně propagovat v rámci různých knihovnických či oborově vhodných konferencích a akcích.

Podpora knihovnám

Portál by měl **nabízet jednoduchá řešení** zejména malým knihovnám, kterým v konečném důsledku ušetří práci. V následujícím pětiletém období bychom chtěli připravit nástroj pro jednoduché **generování webových stránek knihoven** a otestovat možnost **provozování katalogu knihovnám**. Na těchto činnostech budeme spolupracovat s krajskými metodiky v rámci RF knihoven. Problémem sítě knihoven je fakt, že služby nejsou nabízeny jednotně. Liší se poplatky, pravidla fungování služeb, jednotné nejsou třeba statusy výpůjček apod., což ztěžuje činnost portálu, ale především orientaci uživatelů ve službách knihoven. Obdobně je to také v knihovnických procesech. Některé knihovny dosud nepřebírají záznamy a vytváří si je samy, což ztěžuje deduplikaci na straně portálu. Jedním z důvodů této nejednotnosti je i fakt, že jednotlivé knihovny a knihovní systémy se ke službám a procesům staví mnohdy odlišným způsobem, nedodržují platné standardy a nebo z různých důvodů nestahují záznamy. Cílem portálu bude snaha sjednocovat **fungování knihoven** a

ve spolupráci s Národní knihovnou, se Souborným katalogem ČR, s profesními organizacemi, vývojáři knihovních systémů a dalšími institucemi tento stav měnit.

Kurátorství na portálu

Knihovny nejsou pouze správci sbírek, ale jejich rolí je také tvořit původní obsah, který z těchto sbírek vychází. Knihovny obvykle vydávají publikace na regionální úrovni, kde se zaměřují na osobnosti, historii nebo přírodní i kulturní památky. V digitálním prostředí se nabízí další formy obsahu, který pak může být využíván v knihovnách v oblasti neformálního vzdělávání. Jde zejména o **inspirační seznamy a tematicky zaměřené stránky**, které přinášejí nejen tipy na čtení, ale dokáží uživatele uvést do problematiky a podpořit jeho zájem o vybrané téma, čímž přispívají k jeho sebezrovoji. Kurátorské aktivity mohou pomoci zejména menším knihovnám při přípravě jejich vzdělávacích programů. Zároveň ukazují rozsah zdrojů na portálu. V následujících pěti letech přepracujeme inspirační seznamy do atraktivnější podoby, přičemž se nabízí využít zkušenosti z přípravy mikrowebů. Inspirační seznamy by neměly být jen seznamem literatury k danému tématu, ale mohly by obsahovat například i informace o autorech, kteří na dané téma publikují apod. Doplněna bude vzdělávací funkce, aby šlo inspirace lépe využít např. ve školách a v knihovnách. Pro potřeby kurátorství je nutné hledat erudované partnery v knihovnách a dalších paměťových institucích, kteří by se na tvorbě obsahu podíleli.

Infrastruktura a vývoj portálu

Portál bude provozován na takové infrastruktuře, která bude dostatečně robustní, aby odpovídala nárokům zvýšené návštěvnosti a bude postupně rozvíjena tak, abychom předešli zpomalování služby a výpadkům.

Migrace na nové verze budou probíhat pokud možno bez zásadních programátorských úprav. Nové funkce budou prosazovány do hlavního vývojového proudu VuFindu. Lokální úpravy budou nasazovány jen v minimální míře a budou přenositelné do nových verzí. Využíváme v co největší míře open source, pokud to není možné, hledáme kvalitní a cenově přijatelné řešení.

Při vývoji **zohledňujeme potřeby uživatelů**, které zjišťujeme prostřednictvím uživatelských výzkumů. Při vývoji portálu budeme zohledňovat nové trendy. Nové postupy a výsledky našich uživatelských výzkumů **publikujeme v odborných periodikách**.

Portál je postaven na systému VuFind, který byl původně upraven formou četných lokálních úprav. To bránilo jednoduchému přecházení na nové verze a v budoucnu by se to mohlo stát bezpečnostní hrozbou. V roce 2020 jsme se rozhodli přejít na nejnovější verzi VuFindu s maximálním využitím defaultní funkcionality této verze. Po migraci hlavních funkcí na VuFind 8 v roce 2021 a následných dalších úpravách můžeme jednodušeji přecházet na aktuální verze bez velkých programátorských úprav a budeme mít větší prostor na rozvoj nových funkcí a jejich prosazování do hlavního vývojového proudu VuFindu. Pro potřeby nové verze portálu jsme adekvátním způsobem upravili i produkční a testovací infrastrukturu tak, aby byla adekvátní k očekávané větší návštěvnosti portálu Knihovny.cz.

Personální zabezpečení

Jedním z hlavních cílů je udržet stávající tým a jeho motivaci k dalšímu rozvoji portálu. Za tímto účelem je nutné udržet stávající formu financování projektu. Do budoucna by bylo vhodné doplnit tým o 1-2 osoby, které by se podílely na tvorbě obsahu a na kurátorských aktivitách. Pro naplnění cílů, zejména v oblasti propagace, vytváření obsahu a vzdělávání, budeme hledat vhodné projekty a grantové výzvy, případně se zapojíme jako spoluřešitelé do projektů našich partnerů.

Dílčí cíle

Rok 2022

- **Přechod na VuFind** - dokončit přechod na aktuální verzi VuFindu. V rámci první fáze bude převedena základní funkcionality nezbytná pro provoz portálu. V druhé fázi dojde k převodu řezů, úpravě detailu záznamů (zejména k optimalizaci objednávání knih a zobrazování jednotek dle návrhu Expertního týmu CPK), nastavení citací pro všechny typy dokumentů, úpravě našeptávače apod.
- **Implementace Získej EDD** - ve spolupráci s NTK dokončit implementaci EDD a nasadit službu do ostrého provozu. Jde o důležitou funkci portálu, která bude zvyšovat dostupnost zejména odborné literatury i v regionech a menších obcích.
- **SEO portálu** - optimalizovat web pro Google a další vyhledávače a připravit mapu stránek, což by mělo vést k většímu zviditelnění záznamů na portálu a podpořit jeho návštěvnost. SEO aktivity budou probíhat v pravidelných intervalech, aby reflektovaly aktuální potřeby portálu.
- **Dokončení marketingového plánu** - dokončit výzkum potřeb uživatelů knihoven a na základě toho připravit marketingový plán, který bude sloužit k efektivní propagaci portálu Knihovny.cz.
- **Aktualizace e-kurzu** - po nasazení nového VuFindu zaktualizovat e-learningový kurz a připravit nová videa.

Rok 2023

- **Rozvoj Získej** - ve spolupráci s NTK rozvíjet službu Získej. Z pohledu CPK je nutné se pokusit o prosazení možnosti doručení dokumentu do poboček dopravních společností, jejich boxů nebo uživateli přímo domů a doplnit tuto funkcionality do rozhraní na portálu, lépe zviditelnit službu Získej v záznamu dokumentu, ověřit cestu uživatele službou a co nejvíce ji zjednodušit. Tato část je vázána na další plány rozvoje NTK a jejich vývojové kapacity. Zároveň je nutné zajistit propagaci u uživatelů. Stejně jako u EDD jde o službu, která patří ke stěžejním, protože umožňuje zvyšovat dostupnost zejména odborné literatury v regionech a menších obcích.
- **Akce knihoven** - knihovny vítají možnost propagace svých online akcí. Výhodou je, že jejich návštěvníci nemusí být pouze z dané knihovny. Portál by se tak stal místem, kde by bylo možné online akce vyhledat. Cílem je tedy najít způsob, jak (ideálně automaticky) sbírat online akce knihoven a zobrazovat je na portálu. Nad vloženými akcemi vznikne vyhledávání.

- **Ptejtese knihovny** - informační služby jsou pro knihovny stěžejní službou. Cíl je zviditelnit službu Ptejtese knihovny na portálu a v další fázi ji přidat např. do webů knihoven (viz cíle 2024).
- **Open API pro externí služby** - registrujeme zájem o záznamy z CPK. Cílem proto bude navrhnout a připravit otevřené API pro externí služby a vytvořit podmínky jejich využívání.

Rok 2024

- **Weby knihoven** - připravit šablonu jednoduchého webu pro malé knihovny, kde část dat bude přebírána z Adresáře knihoven NK. Součástí bude také odkaz na katalog. Cílem je v co největší míře správu webu automatizovat, aby tato činnost knihovny zatěžovala co nejméně. Weby mohou získat subdoménu `***.knihovny.cz`. Lze navázat na projekt Webovky.knihovna.cz. Výhodou pro portál je větší propojení webů knihoven s Knihovny.cz.
- **Katalog knihovny** - pilotně otestovat na vybrané zapojené městské knihovně provoz katalogu přes portál (ideálně na některé knihovně s Kohou) a v případě zájmu nabídnout dalším knihovnám. Možný je balíček s webem. Výhodou pro knihovnu je možnost využít fulltextové vyhledávání nad obsahy, případně nad plnými texty, pokud jsou k dispozici.

Rok 2025

- **Rozhraní pro inspirace** - využít zkušenosti z mikrowebů a vytvořit rozhraní pro jejich tvorbu přímo na portálu, čímž by se jejich realizace zjednodušila. Systém by umožňoval vytvářet seznamy bibliografických i autoritních záznamů, vlastní texty, odkazy na externí zdroje, seznamy autorů a jejich děl apod. Lze využít i na jednotlivé obory (kurátorsky tvořené oborové seznamy).

Rok 2026

- **Plné texty** - uživatelé preferují rychlý přístup k plným textům. Snažit se v co největší možné míře zajistit u záznamů na portálu přístup k plným textům. Usilovat o sjednání zprostředkování služeb u dodavatelů e-knih jako Bookport, Palmknihy, Pablikado a další, mimo možnosti půjčení přidat možnost nákupu dokumentů v antikvariátech a e-shopech. Do budoucna propojení na projekty, které např. vykupují licence e-knih. Důležitou roli zde bude hrát digitalizace a rozvoj DNNT, proto budeme usilovat o úzkou spolupráci s digitálními knihovnami v ČR, zprostředkovávat v co největší míře legální obsah v nich obsažený a podílet se na propagaci.

Identifikace rizik

Riziko: Nezájem knihoven o spolupráci

Popis: Nebude navázána dostatečná spolupráce s partnerskými knihovnami, knihovny nebudou mít zájem o aktivní zapojení do portálu, jeho využívání a propagaci mezi svými uživateli

Eliminace rizika: S partnerskými institucemi je nutné komunikovat a hledat benefity vzájemné spolupráce. Knihovny je třeba přesvědčit, že současná doba přináší potřebu

online služeb a zjednodušeného přístupu k nim. Je třeba prezentovat myšlenku portálu na různých fórech a v případě potřeby oslovit zřizovatele.

Riziko: Spolupráce s dodavateli knihovních systémů

Popis: Producenti knihovních systémů nebudou komunikovat zejména v oblasti zapojování knihoven a informačních zdrojů.

Eliminace rizika: Vysvětlovat producentům systémů výhody zapojení pro knihovny i pro ně samé. Hledat formy financování úprav systémů. Motivovat knihovny, aby vyžadovaly úpravy.

Riziko: Nezájem cílové skupiny

Popis: Cílová skupina nevyužívá portál a jeho služby. Neví o nich nebo je nespátřuje dostatečně atraktivní.

Eliminace rizika: Formou osvěty a vzdělávání vysvětlovat přínos portálu. Pravidelně provádět výzkumy uživatelských potřeb portálu a reagovat na jejich výstupy. Portál by měl být co nejvíce intuitivní a atraktivní, aby propagace a školení byly potřeba realizovat minimálně.

Riziko: Rozpad týmu

Popis: Odchod klíčových členů týmu z důvodu osobních nebo z důvodu finančních škrťů.

Eliminace rizika: Motivovat tým a dávat jednotlivým členům dostatek možností pro osobní rozvoj a nechat je podílet se na rozvoji portálu, jeho funkcí a služeb. V případě finančních škrťů je třeba zajistit jiné financování např. formou projektů.

Riziko: Technické problémy

Popis: Infrastruktura není přizpůsobena provozu portálu, skončí vývoj nástrojů a systémů, které využíváme nebo jsou zpoplatněny apod.

Eliminace rizika: Monitorovat provoz portálu a naddimenzovat výkon systémů tak, aby zvládal dočasné i trvalé zvýšení provozu. Nastavit monitoring systémů. Sledovat aktuální trendy a včas hledat náhradu nástrojů a systémů. V případě zpoplatnění hledat open source alternativy nebo prostředky na pořízení komerčních nástrojů.

Klíčové indikátory

- ☐ 25 zapojených knihoven a zdrojů za rok
- ☐ minimální denní návštěvnost 15.000 přístupů za den v roce 2026
- ☐ databáze online akcí knihoven
- ☐ prototyp katalogu knihovny provozovaný portálem pro minimálně jednu zapojenou knihovnu
- ☐ 50 webů knihoven v pilotním provozu
- ☐ vytvořeno nové rozhraní pro inspirační seznamy